

Lesbrief 25 – Vermijdingstrategieën

Jaar 2

Kim Nataraja

Als we meditatie verkeerd begrijpen en niet beschouwen als gebed, als een spirituele discipline, maar in plaats daarvan beschouwen als een vorm van ontspanning, een manier om met de stress van het leven om te gaan, om te ontsnappen naar onze verbeelding en fantasieën, kunnen we jarenlang meditatie beoefenen zonder enige groei in bewustzijn of de daaruit voortkomende transformatie. In feite zal het 'ego' dan onze vooruitgang blokkeren en voornamelijk de illusies vermeerderen die we over onszelf en anderen hebben. In plaats van dat het een manier is om tot zelfkennis te komen, wordt het een efficiënte manier om onze zorgen en gedachten te onderdrukken.

Behalve dat, en in plaats van de tijd te nemen om de stilte en verstillings te ervaren door onze gedachten los te laten tijdens de meditatie, gebruiken we liever ons rationeel verstand om op een intellectuele manier de Hogere Werkelijkheid die ons aantrekt, te begrijpen. Filosofie en theologie leren ons echter al snel dat onze rationele vermogens fundamenteel beperkt zijn. Clemens van Alexandrië (2e eeuw) was de eerste christelijke Kerkvader die de gedachte verwoordde dat God voorbij ons begrip ligt: "God is voorbij de Ene. Hij is onnoembaar, voorbij alle spraak, voorbij elk concept, voorbij elke gedachte...God is niet in de ruimte, maar boven alle plaats en tijd en naam en gedachte verheven. God is zonder beperkingen, zonder vorm, zonder naam". Er bestaan geen antwoorden die het meest juist zijn; ideeën spreken elkaar vaak tegen en vervangen voorgaande pogingen.

Alle theorieën en theologieën zijn beperkte, persoonlijke pogingen tot interpretatie.

Wij komen het dichtst bij werkelijke openbaring en wijsheid wanneer contemplatie en theologie hand-in-hand gaan. De vroege Kerk beseftte dit wel degelijk: 'Hij die bidt is een theoloog en een theoloog is hij die bidt' (Evagrius). Alleen door spirituele ervaring wordt de ware kennis van deze Ultieme Werkelijkheid gecommuniceerd, op een diep niveau. Maar zoals mystici uit alle eeuwen en culturen hebben benadrukt door hun transpersoonlijke ervaringen zo goed mogelijk in taal uit te willen drukken (wat op zich een onbetrouwbare en beperkte manier is) – is dit zo goed als onmogelijk.

"Het is onmogelijk over de tijd en het mysterie van het creatieve verloop van de natuur te mediteren zonder een overweldigende emotie over de beperkingen van de menselijke intelligentie". (Alfred Whitehead)

Ervaring door middel van diep en stil gebed is essentieel. Thomas van Aquino is een duidelijk voorbeeld. Na een leven lang te hebben geschreven en getheoretiseerd over God, kreeg hij een spirituele ervaring die hem diepgaand deed beseffen hoe doelloos onze pogingen tot rationaliseren zijn. Hij beschouwde daarna al zijn geschriften als "stro" en schreef niets meer.

De speurtocht naar het begrijpen is natuurlijk en prijzenswaardig. Maar het is ons 'ego' dat ervan houdt om over Ultieme Werkelijkheid te theoretiseren en dat altijd gefascineerd is door de pogingen van anderen, zelfs in die mate dat wij hen voorbij willen streven. Theoretiseren, filosoferen, "theoloogje spelen" is een plezierige en veilige activiteit. Het is de ideale manier om het echte werk te vermijden dat wel gedaan moet worden. Meditatie is de koninklijke weg naar de ervaring van deze Ultieme Werkelijkheid.